

Vienas pagrindinių teisės, kaip socialinio gyvenimo reguliavimo priemonės, tikslų – teisingumas. Jis yra svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindas.

LIETUVOS ADVOKATŪROS KREIPIMASIS
Į 2024–2028 M. KADENCIJOS SEIMĄ

DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ UŽTIKRINIMO LŪKESČIŲ

Vienas esminių teisinės valstybės požymių – asmens teisių ir laisvių apsauga. Nesant pagarbos asmens teisėms ir laisvėms, teisės viršenybės ir teisinės valstybės principams, teisės sistema negali tinkamai funkcionuoti. Valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves, o ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių.

.....

Artėjant 2024 m. rinkimams į Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos advokatūra, kaip nepriklausoma, ekspertinė, politikoje nedalyvaujanti ir savo srities profesionalus jau daugiau nei 105-erius metus vienijanti organizacija, kreipiasi į visas politines partijas ir kandidatus į 2024–2028 m. kadencijos Seimą, atkreipdama dėmesį į **9 sritis**, susijusias su žmogaus teisių padėtimi Lietuvoje.

.....

Visuomenės valstybei ir jos teisės sistemai išreiškiamas lūkestis dėl piliečių teisių yra daugia-
briaunis ir apima pagarbą žmogui ir žmogaus teisėms, valdžios tarnavimą žmogui, veiksmingą žmogaus teisių gynybą, skaidrų valstybės valdymą, teisėkūros stabilumą, politikų atsakomybės neišvengiamumą. Taigi visuomenė tikisi žmogaus teisių apsaugą veiksmingai užtikrinančios teisės sistemos, kuria galima pasitikėti, o kartu pasitikėti ir valstybe, ją puoselėti ir ginti.

.....

Teisinės valstybės esmė – teisės viešpatavimas. Šis imperatyvas reiškia, kad valdžios laisvę riboja teisė, kuriai privalo paklusti visi teisinių santykių subjektai, neišskiriant ir pačios valdžios.

Nors ekonomiškai klestinti, tačiau veiksmingos teisės sistemos ir teisingumo stokodama Lietuva bus pasmerkta tolti nuo pažangios ir demokratinės valstybės siekio. Dėl to kreipiamės į 2024 m. Seimo rinkimuose dalyvaujančias partijas ir kandidatus, kviesdami būsimą Seimą ir Vyriausybę visą veiklos kadenciją nuosekliai siekti pagarbos piliečiams ir jų teisėms, taip pat laiduoti veiksmingą šių teisių gynybą.

Žmogaus teisės ir laisvės – itin plati sritis, tačiau Lietuvos advokatūra prašo būsimo Seimo užtikrinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos piliečiams garantuojamas teises, o ypač:

1. APSAUGĄ NUO NEPAGRĮSTO SUĖMIMO

Asmeniui, kuris buvo laikinai sulaikytas ar suimtas, bet vėliau ikiteisminis tyrimas jam nutrauktas, už tokį laisvės suvaržymą turi būti efektyviai ir tinkamai kompensuojama, o teismo tvarka galėtų būti ginčijamas tik kompensacijos dydis.

.....

2. NEKALTUMO PREZUMPCIJĄ

Asmeniui, kuriam pradėtas ikiteisminis tyrimas buvo nutrauktas, besąlygiškai turi būti kompensuojamos jo patirtos teisinės gynybos išlaidos.

.....

3. PRIVATAUS GYVENIMO APSAUGĄ

Pakeisti Kriminalinės žvalgybos įstatymą, t. y. suderinti su pagarbos privataus gyvenimo apsaugai principu. Nepasitvirtinus pirminei informacijai, asmeniui turi būti pranešama apie jam taikytus kriminalinės žvalgybos veiksmus, jis turi turėti teisę susipažinti su surinktais duomenimis. Tokie duomenys turi būti sunaikinti.

.....

4. LAISVĘ REIKŠTI ĮSITIKINIMUS

Už laisvės reikšti nuomonę ir valdžios institucijų kritiką ribojimą, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus, ir pažeidimus, be kita ko, padarytus ir pašalinimo arba atšaukimo kultūros priemonėmis, turi būti taikoma efektyvi teisinė atsakomybė.

5. VALSTYBĖS GARANTUOJAMĄ TEISINĘ PAGALBĄ

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos sistema turi būti reformuota iš esmės, pavyzdžiui, jos administravimas perduotas Lietuvos advokatūrai.

.....

6. ADVOKATO KLIENTO PASLAPTIES APSAUGĄ

Advokato kliento paslapties apsauga turi būti reali, o už bandymus šią paslaptį atskleisti turi būti taikoma efektyvi teisinė atsakomybė.

.....

7. ASMENS TEISĘ Į GYNYBĄ

Turto areštas įtariamajam ir (ar) kaltinamajam turi būti taikomas proporcingai ir negali sudaryti sąlygų, ribojančių asmens teisę į gynybą.

.....

8. VALDŽIOS INSTITUCIJŲ ATSAKOMYBĘ ŽMONĖMS

Įtvirtinti asmeninę politikų atsakomybę už priimtus sprendimus. Turi būti nustatytos realios politikų etikos pažeidimo atsakomybės rūšys su atgrasančiomis pasekmėmis, pavyzdžiui, ribojama galimybė užimti skiriamas ar renkamas pareigas.

.....

9. VALDŽIOS GALIŲ RIBOJIMĄ

Būtina ne pažadais, o iš tikrųjų kuo greičiau sustabdyti teisėkūros konvejerį. Taip pat būtina pradėti vykdyti tikrą (ne apsimestinį) teisės aktų poveikio vertinimą ir konsultavimąsi su visuomene, be kita ko, plačiau pasitelkiant nepriklausomus ekspertus.